

ΒΥΡΩΝ ΛΕΟΝΤΑΡΗΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΑΠΙΣΤΙΑ

Φαίνεται πως η Ποίηση κατέστειλε επιτέλους μια ακόμη εναντίον της ανταρσία των ποιητών. Η νίκη της αυτή εσήμανε και το τέλος της μεταπολεμικότητάς της. Σαραντά χρόνια μετά το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου ο ορίζοντας μιας «άλλης μοίρας» του ποιητή δεν διακρίνεται πια ούτε σα μακρινό ναυάγιο. Οι ποιητές που «μπλέχτηκαν» στην περιπέτεια της μεταπολεμικότητας έπαιξαν και έχασαν πάλι (όχι, βέβαια, για πρώτη φορά και άγνωστο αν για τελευταία) το διπλό παιχνίδι τους και σημαδεύτηκαν απ' τη διπλή αποτυχία τους: να εμψυχώσουν την πραγματικότητα σε ποίηση και να ενσαρκώσουν την ποίηση σε εγκοσμότητα.

Το πρώτο εγχείρημα συνάντησε την εκρηκτική αντίσταση των πραγμάτων. Πλησιάζοντας και αγγίζοντας ο ποιητής «με τις ψυχές της μοναξιάς» την πραγματικότητα έμελλε να τιναχτεί στον αέρα. [...]

Αυτό το μοτίβο της «έκρηξης» κάθε φορά που η ψυχή του ποιητή αγγίζει την «παρουσία των πραγμάτων» είναι από τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταπολεμικότητας. Κι αν πριν απ' τον πόλεμο το ίδιο το στοιχείο της εκρηκτικότητας μας χάριζε την ψευδαίσθηση μιας ευφορίας ποιητικής (π.χ. περίπτωση Ελύτη), ήταν γιατί η ανάφλεξη περιοριζόταν στα πράγματα μόνο και δεν κατέκαιε και τον ίδιο τον ποιητή που τώρα δεν τον σώζει καμιά «αλλαγή κλειδιών αισθαντικότητας».

Την άλλη προσδοκία τους, να ενσαρκωθεί η ποίηση σε πράξη, είδαν οι ποιητές, μετά από αμέτρητες ιδεολογικές και αισθητικές αυταπάτες, να ματαιώνεται όχι από την καταθλιπτική βεβαιότητα – παρουσία της πραγματικότητας, αλλά αντίθετα από το αβέβαιο και την αυτοδιάψευση της πράξης και της σάρκας. Η «ουράνια» έμπνευση, καταδικασμένη να πλανάται και να «αφανίζεται στον τρόπο του κενού», αδυνατεί να γίνει «γήινη ποίηση» εξ αιτίας του αβέβαιου της πραγματικότητας. [...]

Αυτή η διπλή ήττα των ποιητών – να κάνουν την πραγματικότητα ποίηση και την ποίηση πραγματικότητα – ανέβασε τη βλαστήμια στα χείλη τους, την απιστία στην ψυχή τους. Ποτέ άλλοτε δεν αμφισβητήθηκε τόσο απελπισμένα η ίδια η δυνατότητα της Ποίησης. [...]

Τα ποιήματα της μεταπολεμικότητας θα φέρνουν για πάντα ανεπούλωτα τα σημάδια μιας κόλασης αποητικότητας, ήταν και θα είναι οι εφιάλτες των ποιητών τους. Γιατί, θέλοντας να ξεφύγει από τον φαύλο κύκλο της Ποίησης, «το ποίημα κατέβαινε στην κόλαση...», αλλά κατέβαινε μονάχο του, χωρίς τον ποιητή. Κι εδώ ακριβώς βρισκόταν το αδύνατο σημείο της ανταρσίας των ποιητών και το μυστικό της μετέπειτα επικράτησης της Ποίησης. Με ελάχιστες εξαιρέσεις [...] οι ποιητές δεν μπόρεσαν, δεν άντεξαν να ακολουθήσουν το ποίημα στην κόλασή του. [...] Γι' αυτό στη μεταπολεμικότητα υπάρχουν πολλά κολασμένα ποιήματα, ελάχιστοι όμως κολασμένοι ποιητές.

Αυτή η αποκοπή του ποιητή από το ποίημα, χάσμα μιας νέας αποξένωσης απ' όπου κατάφερε να παρεμβληθεί και πάλι η Ποίηση, έμελλε να καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τον πρόσφατο κι ως τις μέρες μας ποιητικό λόγο. Το ποίημα σε σχέση με τον ποιητή έφτασε να μοιάζει μια ξένη γλώσσα. Δεν λαλεί την εσωτερική μιλιά του ποιητή. Είναι σα μια μετάφραση ή περιγραφή της μιλιάς αυτής, γλώσσα της «Ποίησης» ίσως, μα όχι πια του ποιητή. Από έκφραση που ήταν άλλοτε το ποίημα, διάλογος και επανάληψη μέσα μας και μέσα στον άλλον, έγινε σκέτη γλωσσική παντομίμα, λεκτική περιγραφή ξένης γλώσσας όπου λέξεις κι ούτε καν λέξεις αλλά μάσκες λέξεων μιμούνται η μια την άλλη. [...]

(Βύρων Λεοντάρης, «Ποιητική πίστη και απιστία», *Σημειώσεις*, τχ. 26, Νοέμβριος 1985, σ. 59-61)